

De invloed van de AIVD op het bestuursrecht

MR. M. WIJNGAARDEN | Marq Wijngaarden is advocaat te Amsterdam.

De macht van de AIVD rapporten is enorm groot, vooral in het bestuursrecht. Advocaat Marq Wijngaarden gaat in de processen tegen Imams van wie de verblijfsvergunningen zijn ingetrokken wegens handelen in strijd met de nationale veiligheid. Teleurgesteld in de hoogste nationale rechter besluit hij dat het laatste woord van het EHRM zal moeten komen.

1 Inleiding

De aanslag op het World Trade Centre in New York door Al Qaida, op 11 september 2001, heeft het terrorisme wereldwijd weer in het middelpunt van de belangstelling gesteld. Ook in Nederland: de publieke en politieke debatten over terrorismebestrijding en (nationale) veiligheid beheersten de media. Al in een vroeg stadium ging de aandacht vooral uit naar terrorisme vanuit de radicaal islamitische hoek, vooral door de religieus-politieke motieven van Al Qaida. De terrorismebestrijding in Nederland bestond in eerste instantie vooral uit een strafrechtelijke aanpak. Tot twee maal toe werden groepen vermeende terroristen voor de rechtbank in Rotterdam gebracht, maar de aanpak bleek geen succes. Veroordelingen voor terrorisme gerelateerde feiten kwamen er niet. De informatie van de algemene inlichtingen en veiligheidsdienst (AIVD), waar deze beschuldigingen grotendeels op waren gegrond, werd door de strafrechter niet als (voldoende) bewijs aangemerkt.

Onder andere om deze reden verschoof de bestuurlijke focus naar het bestuursrecht, en vooral het vreemdelingenrecht, omdat werd aangenomen dat daarin op het bestuur een lagere bewijslast rust dan in het strafrecht. Dat ging, en gaat nog steeds, gepaard met een grote toename van het belang en ook de formele bewijskracht die aan informatie van de AIVD wordt gehecht. De invloed van de AIVD op het bestuursrecht in het algemeen, en het vreemdelingenrecht in

2 Nationale veiligheid in het vreemdelingenrecht

Informatie van de AIVD en haar voorganger, de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) heeft eerder een rol gespeeld in vreemdelingenprocedures. Daarbij was de AIVD-informatie echter niet meer dan een onderdeel van de bewijsvoering door het bestuur, naast individuele dan wel algemene ambtsberichten van de minister van Buitenlandse Zaken, informatie van mensenrechtenorganisaties en dergelijke.² Het gebrek aan effectiviteit, in de ogen van het bestuur, van het strafrecht toen de eerste twee groepen van terrorismeverdachten in Nederland werden vrijgesproken leidde er echter toe dat AIVD-informatie, in de vorm van individuele ambtsberichten van de AIVD, als enige en exclusieve bron werd ingezet om tot verblijfsbeëindiging te komen van vreemdelingen van (vermeend) radicaal islamitische signatuur. Daarbij is niet, althans niet meer, doorslaggevend of de vreemdeling zich al dan niet schuldig maakt aan terroristische misdrijven. Het definiërende kader is het standpunt van de AIVD, dat de radicale islam in Nederland een gevaar vormt voor de nationale veiligheid. Dit standpunt is door de AIVD in enkele rapporten uiteengezet.³

Vreemdelingenrechtelijke maatregelen op grond van de nationale veiligheid zijn in de hele Vreemdelingenwet te vinden. Op grond van artikel 16, 1e lid onder d en artikel 31, 2e lid onder k Vw 2000 kan een verzoek om verlening van een verblijfsvergunning regulier of afdrukkelijk worden geweigerd. Op grond van arti-

ciel voor bepaalde tijd worden ingetrokken; een zelfde regime geldt voor de verblijfsvergunningen voor onbepaalde tijd (artikel 21, 1e lid sub d en 22, 1e lid sub d en artikelen 34 en 35, 1e lid sub d, Vw 2000). Ingevolge artikel 67, 1e lid sub c, Vw 2000 kan de vreemdeling op deze grond ook ongewenst worden verklaard. Het criterium 'gevaar voor de nationale veiligheid' is, ondanks een daartoe strekkend advies van de ACVZ⁴ door de minister niet nader gespecificeerd. Integendeel, in WBV 2005/25 heeft de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie expliciet opgenomen dat er geen beleidsregels zijn opgenomen omtrent het gevaar voor nationale veiligheid als grond om verblijf te weigeren dan wel in te trekken. Volstaan kan worden met 'concrete aanwijzingen', waarbij in de eerste plaats moet worden gedacht aan een ambtsbericht van de AIVD, of eventueel van andere (inter)nationale ministeries of inlichtingendiensten.

Verblijfsbeëindiging en ongewenstverklaring op grond van informatie van de AIVD hebben, zeker na de moord op Theo van Gogh op 2 november 2004, een grote vlucht genomen. Vrijwel alle verdachten in de Rotterdamse jihadprocessen, die waren vrijgesproken van terrorisme-gerelateerde misdrijven, zijn nadien met vreemdelingenrechtelijke maatregelen geconfronteerd op basis van vrijwel exact dezelfde informatie van de AIVD, die voor de strafrechter onvoldoende was om tot een veroordeling te komen. Inmiddels lopen

tot strafrechtelijk optreden leidt, leidt nu vrijwel per definitie ook tot vreemdelingenrechtelijk optreden.⁵

3 De Eindhovense imams

De eerste zaak waarin AIVD-informatie als exclusieve grond voor verblijfsbeëindiging en ongewenstverklaring van verondersteld radicaal islamitische vreemdelingen plaatsvond, is die van twee salafistische imams van de Al Fourkaan moskee in Eindhoven.

Op 9 februari 2005 was er in de Tweede Kamer een groot debat over terrorismebestrijding, waaraan parlement en regering deelnamen. Het welhaast tot mantra verheven adagium 'radicale imams moeten worden uitgezet' werd ook in dit debat uitvoerig herhaald, en ditmaal niet zonder resultaat. Negentien dagen later, op 16 februari 2005, bracht de AIVD drie vrijwel gelijklopende individuele ambtsberichten uit over drie imams, die waren verbonden aan de als salafistisch bekend staande Al Fourkaan moskee in Eindhoven.⁶ Drie werkdagen later, op 21 februari 2005, werden aan de drie imams voornemens uitgereikt, waarin werd medegedeeld dat de minister voornemens was de lopende verblijfsvergunningen in te trekken, eventueel lopende verlengingsverzoeken af te wijzen alsmede de imams ongewenst te verklaren. De voornemens waren enkel en alleen gebaseerd op de individuele ambtsberichten; andere argumenten werden voor deze vergaande beslissingen niet gegeven.

Concreet werden de imams ervan beschuldigd dat hun prediking in de moskee moest worden aangemerkt als openlijke 'dawa': het propageren van exclusivisme en parallelisme leidend tot radicaal puritanisme. Onder verwijzing naar de algemene nota's van de AIVD werden de imams, door het willens en wetens bijdragen aan het uitdragen van het (in tegenstelling tot het jihadisme: vreedzame) salafisme verantwoordelijk gehouden voor het ontstaan van een voedingsbodem voor radicaal puritanisme en vatbaarheid voor rekrutering van de jihad. Daarnaast werd de imams nalatigheid verweten wegens het niet bestrijden van jihadistische elementen en rekrutering binnen de Al Fourkaan moskee. In de zienswijzen, die werden ingediend in reactie op deze voornemens, werden een aantal kwesties aan de orde gesteld:⁷

a. Er werden gewezen op tegenstrijdigheden tussen de individuele ambtsberichten en de inhoud van de algemene rapporten van de AIVD, verzocht werd de AIVD nadere vragen voor te leggen.

b. De minister had niet voldaan aan de vergewisplicht van artikel 3:2 AWB, nu de onderliggende stukken van de AIVD-ambtsberichten niet waren ingezien.

van de AIVD.

d. De voorgenomen besluiten schonden de godsdienstvrijheid van artikel 9 ERM en het non-discriminatiebeginsel van artikel 14 EVRM.

Op 17 juni 2005 werden de besluiten van de minister bekend gemaakt. Alle opgeworpen bezwaren werden verworpen, en de imams mochten de behandeling van een verzoek om voorlopige voorziening tegen hun voorgenomen uitzetting niet in Nederland afwachten. Wat dit laatste betreft werd de soep echter niet zo heet gegeten als zij was opgediend: in telefonisch overleg met de (gemachtigden van) de minister werd toegestaan dat de uitzetting werd opgeschort mits de voorzieningenrechter het verzoek op korte termijn zou behandelen, hetgeen op 1 juli 2005 ook gebeurde.

In de aanloop naar die zitting moest de minister erkennen dat een van de twee imams (de Keniaanse imam) wegens gezinsomstandigheden als gemeenschapsonderdaan moest worden aangemerkt en werd om die reden schorsende werking verleend aan het intrekkingbesluit. Niet aan de ongewenstverklaring. Met dit laatste maakte de voorzieningenrechter korte metten: bij uitspraak van 15 juli 2005 werd ook de ongewenstverklaring opgeschort tot dat op het bezwaarschrift daartegen zou zijn beslist.⁸

Het verzoek van de tweede (Bosnische) imam werd door de voorzieningenrechter inhoudelijk behandeld.⁹ Onder verwijzing naar artikel 87 van de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, waarin artikel 8:29 van de AWB deels buiten werking wordt gesteld en waardoor een vreemdeling op geen enkel moment in een uitzettingsprocedure de beschikking kan krijgen over (delen van) de onderliggende stukken van een AIVD-ambtsbericht, oordeelde de voorzieningenrechter dat de Bosnische imam moest worden gecompenseerd voor zijn nadelige procespositie als hij op basis van de hem kenbare feiten voldoende concrete aanknopingspunten voor twijfel aan de juistheid en volledigheid van het ambtsbericht had gegeven, waarbij vanwege de nadelige positie aan de invulling van dit criterium niet al te hoge eisen mochten worden gesteld. Met name de tegenstrijdigheden tussen de algemene AIVD-informatie en het individuele AIVD-ambtsbericht leverden naar mening van de voorzieningenrechter concrete aanknopingspunten voor twijfel op, terwijl de door de AIVD op enkele vragen van de IND gegeven antwoorden die twijfel niet wegnamen. Onder verwijzing naar de uitspraak van het Europese Hof in de zaak Al Nashif¹⁰ oordeelde de voorzieningenrechter

AIVD, maar zeker door het uitvoeren van de REK-check. Die had nog steeds niet plaatsgevonden. De voorzieningenrechter oordeelde dat de bezwaarschriften niet op voorhand als kansloos moesten worden aangemerkt, en omdat verweerder ook geen actuele en concrete bedreiging voor de nationale veiligheid had gesteld viel de belangenafweging uit in het voordeel van de Bosnische imam. De verzoeken, tot schorsing van de ongewenstverklaring en een uitzettingsverbod voor de duur van de behandeling van de bezwaarschriften, werden toegewezen. Het beroep van de Bosnische imam op de artikelen 9 en 14 EVRM werd door de voorzieningenrechter niet beoordeeld.

Nadat de beide imams door een ambtelijke commissie van de IND waren gehoord en de Keniaanse imam ook door de ACVZ was gehoord, werden de beide procedures door de IND in tijd gescheiden. Op 30 november 2005 werden de besluiten, waarin de bezwaarschriften ongegrond werden verklaard, aan de Bosnische imam bekend gemaakt. De minister had inmiddels voldaan aan de vergewisplicht en de onderliggende stukken van het AIVD ambtsbericht ingezien. Voor het overige werden alle bezwaren verworpen. Opvallend was dat met name de godsdienstvrijheid en het discriminatieverbod er in de besluiten bekaaid vanaf kwamen: zo zou het laatste verbod niet geschonden zijn, omdat de imam niet de Nederlandse nationaliteit had (sic!). Het beroep tegen deze besluiten werd door de rechtbank Amsterdam ter zitting van 16 februari 2006 behandeld; inmiddels heeft de rechtbank besloten de onderliggende stukken van het AIVD ambtsbericht in te zien en zal nog een nadere zitting plaatsvinden.

De Keniaanse imam volgde een langer traject, omdat de ACVZ op grond van artikel 1.5 Vb 2000 nog over de beslissingen op de bezwaarschriften diende te adviseren. Nadat zowel de minister als de voorzitter van de ACVZ de onderliggende stukken van het individuele ambtsbericht hadden ingezien, werd in januari 2006 het advies van de ACVZ, dat strekte tot ongegrondverklaring van de bezwaarschriften, bekend gemaakt. Ook in dit advies kwamen de grondrechten van artikel 9 en 14 EVRM er bekaaid vanaf. Het meest opvallend was echter dat de voorzitter van de ACVZ na inzage van de onderliggende stukken, anders dan de AIVD in het ambtsbericht, tot de conclusie kwam dat het uitdragen van het salafisme in de preken niet een gevaar voor de nationale veiligheid vormde: uit de onderliggende stukken bleek niet meer dan dat de imam een orthodoxe uitleg van de islam predikte. Het niet optreden tegen de radicale ala-

de imam met eventuele radicaal islamitische en gewelddadige personen, activiteiten en stromingen in de moskee werd terzijde geschoven met het argument dat de imam daarvoor uit hoofde van zijn functie in de moskee verantwoordelijk was. Een risico-aansprakelijkheid derhalve, voor al hetgeen in de moskee plaatsvindt. Het feit dat zulke gedragingen c.q. nalatigheden bij Nederlanders niet tot repressieve maatregelen leidt en ook niet bij imams in andere salafistische moskeeën in Nederland die de Nederlandse nationaliteit hebben, en dat het EU-recht om die reden in de weg staat aan verblijfsbeëindiging¹¹ werd in het advies niet besproken. Op basis van dit advies werden de bezwaarschriften van de Keniaanse imam ongegrond verklaard, in besluiten die op 31 januari 2006 bekend werden gemaakt. De rechtbank Zwolle zal de beroepen in deze zaak behandelen ter zitting van 20 september 2006.

4 Jurisprudentie rechtbanken

De uitspraak van de voorzieningenrechter in Amsterdam heeft bij de rechtbanken vrij breed navolging gevonden. Nog geen maand later oordeelde de voorzieningenrechter in Den Bosch¹² dat de informatie in het individuele AIVD ambtsbericht, 'in tegenstelling tot de informatie zoals die naar voren komt in de ambtsberichten in de zaak van de Eindhovense imam', uiterst summier en weinig concreet was. De stelling dat de persoon in kwestie personen had geronseld voor jihad was niet inzichtelijk, en dat de persoon in kwestie contacten onderhield met twee personen die volgens de AIVD een gevaar vormden voor de nationale veiligheid was niet concludent voor de stelling dat de persoon in kwestie een gevaar vormde voor de nationale veiligheid. De minister diende alsnog aan de vergewisplicht te voldoen, en de onderliggende stukken van het AIVD-ambtsbericht in te zien. De voorzieningenrechter schorste de werking van de ongewenstverklaring van deze vreemdeling echter niet, met als gevolg dat hij wel in vreemdelingenbewaring kon worden gehouden. In de bodemzaak die door de rechtbank Amsterdam in een uitspraak van 17 februari 2005 werd beslecht stelde de minister zich meer expliciet op het standpunt dat geen rechtsregel de minister er toe verplichtte zich vooraf te vergewissen of een (individueel) ambtsbericht van de AIVD zorgvuldig tot stand was gekomen. De rechtbank overwoog dat het feitelijke gehalte van de in dat ambtsbericht weergegeven informatie niet van dien aard was dat die informatie, bij het ontbreken van inzichtelijke mededelingen over de gebruikte bronnen, zonder meer de conclusie kon dragen dat de vreemdeling een gevaar vormde voor de nationale veiligheid. Wegens schending van de vergewis-

de ongewenstverklaring werd geschorst, zodat de vreemdelingenbewaring kon voortduren. De lijn die de rechtbanken ten aanzien van de vergewisplicht ontwikkelden was dat de minister, wanneer vreemdelingenrechtelijke maatregelen op grond van individuele AIVD-ambtsberichten werden genomen, in beginsel aan de vergewisplicht diende te voldoen en de onderliggende stukken van het ambtsbericht diende in te zien.¹⁴ Tot op heden is mij één uitspraak van een rechtbank bekend, waarin van deze regel werd afgeweken. Dat was de zaak Ramzy, waarin de rechtbank Amsterdam in een uitspraak van 10 maart 2006¹⁵ oordeelde dat de in het ambtsbericht weergegeven informatie op voorhand en in voldoende mate de conclusie kon dragen dat Ramzy een gevaar vormde voor de nationale veiligheid.¹⁶ Vermeldenswaard, tot slot, is het feit dat de rechtbanken er vrij expliciet op toezien dat ook bij verblijfsbeëindiging en ongewenstverklaring op grond van gevaar voor de nationale veiligheid, op grond van AIVD-ambtsberichten, een eventuele schending van artikel 3 EVRM bij terugkeer naar het land van herkomst door het bestuur wordt beoordeeld en door de rechter wordt getoetst.¹⁷

5 Jurisprudentie Afdeling Bestuursrechtspraak

Inmiddels is duidelijk geworden dat de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State een heel andere lijn volgt. In twee uitspraken van 4 en 10 juli 2006¹⁸ kwam de Afdeling met een vergaand standpunt.¹⁹ De Afdeling oordeelde dat de AIVD de bevoegde instantie is om te onderzoeken of van een gevaar voor nationale veiligheid sprake is en dat de weerspreking van de inhoud van de AIVD-ambtsberichten als niet gemotiveerde ontkenningen moesten worden aangemerkt, en dus geen concreet aanknopingspunt voor twijfel aan de juistheid of volledigheid van het bericht opleverde. Om die reden was er voor de minister geen vergewisplicht, en was het ontbreken van inzage in de onderliggende stukken door de minister geen reden voor de gegrondverklaring van de beroepen. Beide zaken werden overigens wel naar de rechtbanken terugverwezen. Let wel: het gaat hier onder meer om in de AIVD-ambtsberichten aan de vreemdelingen toegedichte meningen en overtuigingen, welke zich bezwaarlijk anders laten weerleggen dan een uiting van de vreemdeling dat hij een andere mening of overtuiging is toegedaan. Dit standpunt van de Afdeling is met name vergaand, nu de term 'gevaar voor nationale veiligheid' een wettelijke term is, en wettelijke termen doorgaans door de rechter moeten worden geïnterpreteerd en toegepast. Dat systeem wordt door de Afdeling dus verlaten:

heid vormt. Bij het ontbreken van concrete aanknopingspunten voor twijfel aan dat ambtsbericht is het bestuur, en daarmee ook de rechter die het bestuursoordeel slechts marginaal kan toetsen, gebonden aan het oordeel van de AIVD.

6 Jurisprudentie Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Hoe nu verder met de onderliggende stukken van de AIVD-ambtsberichten? Als de Afdeling ten aanzien van AIVD-ambtsberichten dezelfde lijn hanteert als bij individuele ambtsberichten van het ministerie van Buitenlandse Zaken, dan is de consequentie dat, wanneer geen of onvoldoende concrete aanknopingspunten voor twijfel zijn aangevoerd, behalve het bestuur ook de rechter geen verplichting heeft de onderliggende stukken van het ambtsbericht in te zien.²⁰ Dit zou echter op gespannen voet staan met de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Het Hof heeft tot dusverre in twee 'nationale veiligheid'-zaken een uitspraak gedaan, waarin een schending van artikel 8 en/of 13 EVRM werd aangenomen, omdat zelfs bij een aantijging van gevaar voor de nationale veiligheid een effectief rechtsmiddel moet waarborgen dat een bevoegde onafhankelijke beroepsinstantie wordt geïnformeerd over de grond van de uitzettingsbeslissing, zelfs als die niet openbaar voor handen is.²¹ In de meest recente uitspraak²² was de Roemeense feitenrechter wel op de hoogte gesteld van de beschuldiging van het openbaar ministerie aan het adres van de vreemdeling, maar had geen enkele verificatie van die beschuldiging plaatsgevonden. In beide zaken oordeelde het Europese Hof dat artikel 8 EVRM was geschonden. In de zaak Al Nashif werd ook een schending van artikel 13 EVRM aangenomen.²³

Van belang in deze uitspraken is ook het feit dat het Europese Hof de rechtsbescherming van burgers tegen de overheid een groot gewicht toekent. In de zaak Lupsa wordt het aldus geformuleerd:

The existence of adequate and effective safeguards against abuse, including in particular procedures for effective scrutiny by the Courts, is all the more important since a system of secret surveillance designed to protect national security entails the risk of undermining or even destroying democracy on the ground of defending it.

Niet alleen rechterlijke inzage in de redenen voor de beschuldiging van gevaar voor de nationale veiligheid wordt door het Europese Hof geëist, het Europese Hof eist daarnaast

zaak Lupsa wordt het, onder verwijzing naar de uitspraak in de zaak Al Nashif, als volgt geformuleerd:

However, a person subject to a measure based on national security considerations must not be deprived of all guarantees against arbitrariness. He must, among other things, be able to have the measure in question scrutinized by an independent and impartial body competent to review all the relevant questions of fact and law, in order to determine the lawfulness of the measure and punish a possible abuse by the authorities. Before that supervisory body the person concerned must have the benefit of adversarial proceedings in order to present his point of view and review arguments of the authorities.

Wanneer de jurisprudentie van de Afdeling ten aanzien van individuele ambtsberichten van het ministerie van Buitenlandse Zaken ook wordt toegepast op deze AIVD-zaken, dan dreigt onmiskenbaar een schending van de artikelen 8, 3 en 13 van het EVRM. In procedures voor de rechtbank tracht de minister dit te ondervangen door zich op het standpunt te stellen dat aan artikel 13 EVRM wordt voldaan wanneer de rechter inzage heeft gehad in de onderliggende stukken. De minister wijst de rechtbanken daar niet alleen op, de minister verzoekt de rechtbanken zelfs om inzage te doen - niet ondanks, maar omdat de minister zelf geen vergewisplicht heeft en weigert de onderliggende stukken van het AIVD-ambtsbericht in te zien. Dat is niet alleen niet in overeenstemming met de Afdelingslijn ten aanzien van individuele ambtsberichten, zoals die tot op heden is ontwikkeld,²⁴ het standpunt mist ook dat inzage in de onderliggende stukken door de rechterlijke instantie volgens het Europese Hof dient plaats te vinden 'among other things', waarbij de nadruk juist ligt op de adversarial proceedings die de burger moet hebben. Inzage door een rechter van onderliggende stukken, waarover hij de vreemdelinge op geen enkele wijze kan informeren en waartegen de vreemdelinge zich dus op geen enkele wijze kan verweren, kan niet bepaald als een bijdrage aan adversarial proceedings worden aangemerkt. Wat wel als zodanig kan worden aangemerkt, naar het oordeel van het Europese Hof, is bijvoorbeeld het ter beschikking van de vreemdeling stellen van een (van bronnen ontdane) samenvatting van de onderliggende stukken.²⁵

Er kleven natuurlijk niet alleen juridische bezwaren aan de afdelingsjurisprudentie ten aanzien van AIVD-ambtsberichten. Waar een minister zich zonder meer, en zonder enige controle, voegt naar het oordeel van de AIVD dat een vreemdeling een gevaar voor de

dreigt de beslissing over het verblijf van een vreemdeling in Nederland de exclusieve bevoegdheid te worden van de inlichtingen- en veiligheidsdienst. Er rest dan slechts een politieke controle, waarbij de rechtmatigheid van de verblijfsbeëindiging van de vreemdeling al gauw het onderspit kan delven. Een bescherming tegen arbitraire inbreuk op grondrechten kan zo niet worden geboden.

7 Internationale ontwikkelingen

Inmiddels zijn twee vreemdelingen, waarvan het verblijf op grond van individuele AIVD-ambtsberichten werd beëindigd, uitgeprocederd en met onvrijwillige uitzetting bedreigd.²⁶ Het betreft twee van de verdachten die in de Rotterdamse 'jihad-processen' werden vrijgesproken: de al eerder genoemde Ramzy en de vreemdeling, waarvan de rechtbank Zwolle op 1 februari 2006 na inzage van de onderliggende stukken oordeelde dat hij uitgezet kon worden.²⁷ Beide vreemdelingen hebben een klacht ingediend over schending van hun grondrechten bij het Europese Hof, en het Europese Hof tegelijkertijd verzocht om met toepassing van paragraaf 39 van de Rules of Court Nederland te verzoeken hun verwijdering op te schorten totdat het Europese Hof over die klachten heeft geoordeeld. Beide verzoeken werden door de voorzitter van het Europese Hof toegewezen. De zaak Ramzy heeft inmiddels nog meer internationale aspecten gekregen, nu meerdere landen²⁸ zich in deze procedure hebben gevoegd. Met name in deze interventies wordt geprobeerd het absolute karakter van artikel 3 EVRM te beperken, en inbreuken daarop mogelijk te maken wanneer van een gesteld gevaar voor de nationale veiligheid sprake zou zijn. Vanwege deze uitspraken van het Hof is van beide vreemdelingen uiteindelijk ook de vreemdelingenbewaring opgeheven.

8 Conclusie

Het zal duidelijk zijn dat in het huidige, door de bestrijding van terrorisme en vooral ook de radicale islam gedomineerde klimaat, het laatste rechterlijke woord nog niet is gesproken. Evenzeer is duidelijk dat dit laatste woord van het Europees Hof zal komen. |

Noten

- Intussen heeft de Hoge Raad zich in een arrest van 5 september 2006 (Migratieweb: ve06001177) uitgelaten over de toelaatbaarheid van AIVD informatie in het strafproces.
- Zie: ABRVS 21 februari 1995, *RV 1995/2 (Sison II)*; Rechtbank Den Haag 15 mei 2003, *JV 2003/488*.
- Met name: Nota van Dawa tot Jihad, 23 december 2004, Saoadische invloeden in Nederland, 9 juni 2004, beide te vinden op www.aivd.nl.
- Advies 'Vreemdelingenbeleid en terrorismebestrijding'.

tigd in ABRVS 4 juli 2006, Migratieweb: ve06000944, LJN-nummer AY3839.

- Het salafisme is een zeer orthodoxe uitleg van de islam.
- Alleen de meest principiële kwesties en rechtsvragen die later in andere procedures ook een rol speelden worden hier genoemd.
- Voorzieningenrechter Amsterdam, 15 juli 2005, *JV 2005/337*, Migratieweb: ve05001327
- Voorzieningenrechter Amsterdam 15 juli 2005, *JV 2005/338*, Migratieweb: ve05001281
- EHRM 20 juni 2002, *JV 2002/239*, Migratieweb: ve02000554
- HVJEG 26 november 2002, *JV 2003/69 (Olazaba)*, Migratieweb: ve02001002; HVJEG 28 oktober 1975, *RV 1975/59 (Rutili)*; HVJEG 18 mei 1982, *RV 1982/111 (Adoui en Cornuaille)*
- Voorzieningenrechter Den Bosch 11 augustus 2005, *JV 2005/372*, Migratieweb: ve05001418, LJN-nummer AU0851
- Rechtbank Amsterdam 17 februari 2006, *JV 2006/137*, Migratieweb: ve06000295
- Zie bijvoorbeeld rechtbank Amsterdam 12 juni 2006, *JV 2006/294*, Migratieweb: ve06000808; rechtbank Haarlem 28 november 2005, *JV 2006/29*, Migratieweb: ve05001975.
- JV 2006/259*, Migratieweb: ve06000729, LJN-nummer AX6537
- De zaak *Ramzy* is inmiddels dermate bekend dat hier, in tegenstelling tot de andere zaken, de naam wordt genoemd.
- Zie rechtbank Haarlem 28 november 2005, *JV 2006/29* waarin het beroep van de vreemdeling op artikel 3 EVRM werd verworpen omdat zijn nationaliteit niet duidelijk was; rechtbank Amsterdam 16 maart 2006, *JV 2006/291*, Migratieweb: ve06000743, waarin het gevaar voor de nationale veiligheid op grond van het ambtsbericht van de AIVD niet eens werd weersproken omdat ten onrechte was geconcludeerd dat de vreemdeling geen reëel risico van schending van artikel 3 EVRM liep bij terugkeer naar Mauritanië
- Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State 4 juli 2006, *JV 2006/346* m. nt. BKO, Migratieweb: ve06000944, LJN-nummer AY3839; Afdeling Rechtspraak Raad van State 10 juli 2006, nummer 200604842, te vinden op Migratieweb, ve06000946, *JV 2006/348*
- De uitspraken werden gewezen in hoger Beroep van van de uitspraken van de rechtbank Amsterdam (*JV 2006/137*, Migratieweb: ve06000295), en de bodemzaak van de vreemdeling waarvan de vovo werd toegewezen, *JV 2005/372*, Migratieweb: ve05001418, LJN-nummer AU0851
- Zie bijvoorbeeld ABRVS 15 mei 2006, 200600834/1, *JV 2006/253*, Migratieweb: ve06000683
- EHRM 20 juni 2002, *JV 2002/239*, *Al Nashif vs. Bulgarije*, Migratieweb: ve02000554
- EHRM 8 juni 2006, application nr. 10337/04, *Lupsa vs. Roemenië*, *JV 2006/311* m. nt. Lawson, Migratieweb: ve06000770.
- Dat ligt wellicht aan het feit dat in de zaak Lupsa in het kader van artikel 13 EVRM slechts was geklaagd over het ontbreken van een nationale hoger beroepsmogelijkheid tegen het oordeel van de Roemeense rechtbank.
- Die lijn is kort gezegd dat bij het ontbreken van concrete aanknopingspunten voor twijfel aan de juistheid en volledigheid van een ambtsbericht noch het bestuur, noch de rechter de onderliggende stukken hoeven in te zien
- Ontvankelijkheidsbeslissing EHRM 1 maart 2005, *JV 2005/373 (Haliti v. Zwitserland)*, Migratieweb: ve05001464.
- Een aantal vreemdelingen heeft Nederland vrijwillig verlaten, in afwachting van uitspraken van bodemrechtters.
- Rechtbank Zwolle 1 februari 2006, *JV 2006/307*, Migratieweb: ve06000787